

17. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A TIZENKETTEDIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. október 29-én, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: READ úr, a menekültügyi főbiztos helyettese

Az UNHCR központ munkatársai: PINEGAR úr, GASTAMBIDE úr, COLMAR úr,
KELLY úr, SIMS kisasszony

Egyesült Államok Állandó Küldöttsége – LA CLAIR úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – CORDT MØLLER úr

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság – WOOD úr

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – DODDS kisasszony

Svájci Központ – HERTSCHI kisasszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – HUNTFORD úr

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – SMALL asszony

Zsidó Ügynökség Palesztináért – KUDLER úr

Lutheránus Világszövetség – FUCHS kisasszony

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – NORTON kisasszony

Unitárius Szolgálat Bizottság – MATTHEY asszony

---

¹⁴² A dokumentumot angol nyelvről Liwa-Horváth Krisztina fordította. Az irat első megjelenése in: „Az ENSZ által koordinált humanitárius tevékenység a magyar menekültek és Magyarország megsegítésére az 1956-os magyar forradalom leverése után. Válogatott dokumentumok az ENSZ Levéltárából, 1956. november–1957. október”. Közli Kecskés D. Gusztáv, *A forradalom és a magyar kérdés az ENSZ-ben, 1956–1963. Tanulmányok, dokumentumok és kronológia*. Szerk. Békés Csaba és Kecskés D. Gusztáv. Budapest, Magyar ENSZ Társaság, 2006, 108–116.

YWCA Világszövetség – ARNOLD kisasszony

ORT Világunió – SOLUN úr

Egyházak Világtanácsa – LEDERMANN úr, JABOOR kisasszony

Egyetemi Világsholálat – DUCRET úr, IOVENKO úr

YMCA Világszövetség – MOYSE úr

READ úr vázolta az Ausztriában és Jugoszláviában lévő magyar menekültek helyzetével kapcsolatos legutóbbi, a júniusi konzultatív értekezlet óta történt fejleményeket. Megjegyezte, hogy sem a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága, sem a Vöröskereszt Társaságok Ligája nem képviselteti magát a jelenlegi ülésen, mivel a Nemzetközi Vöröskereszt Konferencia zajlik Új-Delhiben. Jóllehet a Liga szeptember 30-án mind Ausztriában, mind Jugoszláviában hivatalosan befejezte működését, a nemzeti Vöröskereszt társaságok bizonyos nemzetközi segítséggel folytatják a munkát.

Október közepén a jugoszláviai táborokban lévő magyar menekültek száma 4039 volt. Az Egyesült Államok válogató missziója mintegy 1000 főt választott ki, akiket befogadnak az Egyesült Államokba, és remélhető, hogy az év végére ez összesen eléri a 2500-at. Az ausztrál misszió befejezte munkáját, és a 2000-es tervezett létszám helyett csak 1400 főt válogatott ki. Új-Zéland 100 főt volt hajlandó átvenni; egyéb országok – nevezetesen Franciaország és Brazília – várhatóan kisebb csoportokat fogadnak. Remélhető, hogy az év végéig a menekültek túlnyomó többségét sikerül elhelyezni.

Marad azonban bizonyos számú nehéz eset, illetve olyan eset, amikor nehéz az áttelepítést megoldani. Dánia és Svédország beleegyezett, hogy a 150 főre becsült tébécésből (családtagjaik kíséretében) 40-40 főt, Norvégia pedig valószínűleg további 20 főt átvesz. Elhelyezési lehetőséget kell találni mintegy 100 volt tébécésnek és 600 szociális problémától sújtott menekültnek. Remélhető, hogy Belgium ezekből bizonyos számút átvesz. A holland kormány 45-60 kísérő nélküli gyermek átvételébe egyezett bele.

Read úr utalt a főbiztos kívánságára és reményére, hogy a magyar menekültekkel kapcsolatos műveletek Jugoszláviában az év végére befejeződnek, és sürgette az ügynökségeket, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a fennmaradó tébécések, volt tébécések és problematikus esetek elhelyezése érdekében.

A becslések szerint Ausztriában 20 900 magyar menekült van még, egyenlően megosztva a táborokban és azokon kívül. Becslések szerint ezek közül 16 000 körüli maradna az év végéig, akiknek nemzetközi segítségre van szüksége. Az ICEM azt reméli, hogy 1958 folyamán 6500-an kivándorolnak, és így 9500-an maradnának. Az UNREF Végrehajtó

Bizottsága 3 500 000 dollár összköltségvetésű, tartós megoldást jelentő programot fogadott el, melynek nagy része már rendelkezésre áll. Ez azonban nem lenne teljesen elegendő a 9500 fő megfelelő beilleszkedésének biztosítására, így ő reméli, hogy a továbbtelepülők száma végül növekedni fog.

CORDT MØLLER úr (ICEM) kijelentette, kevés hozzátennivalója van az elhangzott információkhoz. Ausztriával kapcsolatban megemlítette, hogy az ausztrál kiválasztó misszió nehezen talált olyan jelölteket, akik az ausztrál bevándorlási kritériumoknak megfeleltek, ami meglehetősen aggasztó. Az Egyesült Államok jelenleg nagyon kevés személyt választ ki, s azokat becsületszó ellenében. A latin-amerikai országokba történő bevándorlás önkéntes szervezetek támogatásán alapul, a jelöltek száma nagyon kicsi. Az ICEM jelenleg felmérést végez annak megállapítására, hogy az Ausztriában lévő magyar menekültek közül még hánynak kell valamilyen természetű segítség. Az a szándék, hogy a felmérés során összegyűjtött dokumentumokat egy Dokumentum Ellenőrző Központban tartanak, és az önkéntes szervezetek rendelkezésére bocsátanák elhelyezési programjaik számára.

Jugoszláviában a francia, az egyesült államokbeli és az új-zélandi kiválasztó bizottságok november folyamán lesznek aktívak, és a becslések szerint év végére 1500 körüli menekült maradna. Az ICEM valószínűleg január végéig tartja nyitva irodáját. A fennmaradó menekülteket valószínűleg a gerovói táborban gyűjtik össze.

Nehézségek támadtak a menekültek bizonyos Törökországban, Írországban és a Dominikai Köztársaságban elhelyezett csoportjaival. Ezek közül új letelepedési lehetőséget találtak mintegy 250 főnek, akik el akarták hagyni Törökországot, és lehetőséget kell találni még további 150 főnek. A beilleszkedés Írországban nagyon nehéznek bizonyult, a legtöbb érintett menekült az Egyesült Királyságba költözött, és ott talált munkát. A Dominikai Köztársaságba kivándorolt 500 főből 272 kérte távozását, akik visszatértek Ausztriába, és az ott maradó magyar csoport részeként foglalkoznak velük.

SMALL asszony (Nemzetközi Gyermekjóléti Unió) megjegyezte, hogy Jugoszláviában 500-ra becsülik a kísérő nélküli gyermekek számát, és megkérdezte, hogy milyen megoldásokat keresnek ezeknek a fiatal menekülteknek – a Hollandiába kivándorolt már említett fiatalokon kívül.

COLMAR úr azt válaszolta, hogy mintegy 115, kísérő nélküli gyermek ment Svédországba, 60 várhatóan Franciaországba megy. Úgy hiszi, hogy a Jugoszláviában lévő, ebbe a kategóriába tartozó valamennyi fiatalról gondoskodtak.

JABOOR kisasszony (Egyházak Világtanácsa) megemlítette, úgy értesült, hogy kisszámú kísérő nélküli fiút bemutatnak az új-zélandi missziónak. Ha ezek a fiúk

kivándorolnak Új-Zélandra, kétségtelen, hogy megfelelően megoldják képzésüket és beilleszkedésüket.

CORDT MØLLER úr (ICEM) megjegyezte, hogy az új-zélandi kormány nem aggodalmaskodik a kísérő nélküli fiatalok átvétele miatt, azonban beleegyeztek, hogy a misszióknak bemutatott néhány fővel megbeszélést folytatnak. Kétségtelen, hogy ha a fiúkat átveszik, megfelelő képzést nyújtanak nekik.

Az Ausztriában lévő, kísérő nélküli fiatalokra utalva KELLY úr megjegyezte: jóllehet a jogi helyzet most már tisztázódott, jelenleg azonban nagyon kevés kivándorlási lehetőség van.

READ úr hozzátette, hogy eddig az ezzel a csoporttal kapcsolatos erőfeszítéseket Jugoszláviára összpontosították, és most várhatóan az Ausztriában lévő fiatal menekültek számára is találnak további lehetőségeket. Hivatkozott az osztrák Hochschülerschaft¹⁴³ javaslatára, hogy a magyar egyetemi hallgatók ösztöndíja adományozás formájában történjen, ne hitelként. Rámutatott, hogy az UNREF Végrehajtó Bizottsága ragaszkodott a kölcsönhöz.

IOVENKO úr (Egyetemi Világoszló) arról beszélt, hogy körülbelül 50 egyetemi tanulmányokra alkalmas fiatal maradt Jugoszláviában, és remélhető, hogy néhány további ösztöndíj fog érkezni a skandináv országokból. Ausztriában terveket kell készíteni az egyetemista kort most elérő új csoport számára. Körülbelül csak 200 olyan hallgató maradt, akiknek még semmilyen ösztöndíj-lehetősége nincs. A Ford Alapítvány 500 ösztöndíját teljes egészében kiadták. Olaszországban kisszámú magyar hallgatónak nehézségei támadtak, és mivel a WUS-nak nincs ott képviselője, örömmel fogadná bármely ügynökség ajánlatát, amely tudna segíteni.

KELLY úr kijelentette, hogy 135 000 dolláros keretet állapítottak meg a magyar egyetemi hallgatók ösztöndíjának biztosítására. Néhány ilyen ösztöndíj fél évre szól, a többi egy teljes évre. A Iovenko úr által említettek szerint nem lehetséges a hallgatók további csoportjait segíteni, mivel az UNREF Bizottság kikötötte, hogy az ösztöndíjakat a már elkezdett tanulmányok befejezésére kell fordítani.

Kelly úr az alábbiak szerint részletezte a tartós megoldások magyar programját:

Kis kölcsönök	250 000 dollár (770 dollár kölcsön mind a 325 családnak)
Szállás	2 250 000 dollár (900 lakás biztosítása)

---

¹⁴³ Die Hochschülerschaft (német): magyarul főiskolai ifjúság, egyetemi hallgatóság.

Elemi iskoláztatás	20 000 dollár
Projektek fiataloknak, beleértve a kísérő nélkülieket	680 000 dollár
Segély egyetemi hallgatóknak	135 000 dollár
Segély értelmiségieknek	40 000 dollár
Segély leányanyáknak	25 000 dollár
Nyelvoktatás	20 000 dollár
Magyar nyelvű hírek kiadása	10 000 dollár
Adminisztrációs költségek	70 000 dollár

Becslések szerint mintegy 4500 18 év alatti fiatal magyar volt, közülük megközelítőleg 1900-an kísérő nélkül, diákszállóban elhelyezve. Jelenleg 543 000 dollár értékben folynak projektek, és további 137 000 dollár vár még kiosztásra. Remélhető, hogy a mérleg egy részét az 1959-es lehetséges szükségletekre tartalékolják.

MOYSE úr (YMCA Világszövetség) megkérdezte, vajon a magyar menekültek elszállásolása ugyanolyan volt-e, mint a korábbi menekülteké. Felmerült, hogy a magyar menekültek kedvezőbb ellátásban részesültek.

Válaszul KELLY úr elmondta, hogy bár a bérleti és visszafizetési feltételek ugyanazok voltak, kétségtelenül igaz, hogy a magyar programban a menekültek gyorsabban jutottak lakáshoz, mint az UNREF szokásos lakásprogramjában. A pénzalapok adminisztrációja a magyar programban kevésbé volt bonyolult, osztrák kormányforrásokból nincs semmilyen hasonló pénzalap.

PINEGAR úr elmondta: majdnem pontosan egy évvel a magyar menekültek megindulásának kezdete után jó érzés visszatekinteni, és látni, mit értünk el, milyen sok múlt az összes érintett ügynökség szoros együttműködésén és annak az elkötelezettségnek az energiáján és szellemiségén, amely az akció során megmutatkozott.

READ úr javaslatára megegyeztek abban, hogy a magyar menekültek megsegítésére létrehozott koordinációs bizottságot fel kellene most már oszlatni.

MAGYAR MENEKÜLTEK JUGOSZLÁVIÁBAN

20-as számú statisztikai jelentés az 1957. október 13. és 26. közötti időszakról

I. A menekültek mozgása

Mozgás és helyzet	Változás az időszak alatt ^a	1957. október 26-ai kumulált adatok
Regisztrált érkezés	+ 30	19 845
Regisztrált kivándorlás	+ 726	12 790
Hivatalos hazatelepedés	+ 34	2 717
Menekültek Jugoszláviában	– 730	4 338
.... helyben integrálódott	+ 10	610
.... táborokban és központokban	– 748	3 677
.... „hiányzó”	+ 8	51

^a növekedés: +; csökkenés: –

II. A táborokban és központokban élő menekültek korcsoport szerint 1957. október 26-án

Korcsoport	Szám
0–13	974 ^a
14–17	542 ^b
18–24	873
25–34	836
35–44	266
45–54	184
55 és afelett	53
Összesen	3728

^a amelyből 6 kísérő nélküli.

^b amelyből 345 kísérő nélküli.

III. Táborokban és központokban élő menekültek etnikai eredet szerint 1957. október 26-án

Etnikai eredet	Szám
Magyar	3608
Német	30
Zsidó	29
Egyéb	61
Összesen	3728

IV. Táborokban és központokban élő menekültek a háztartás típusa szerint
1957. október 26-án

Kategória	Személyek
Egyedülálló férfi	687
Egyedülálló nő	240
Összes egyedülálló személy	927

Kategória	Személyek	Háztartások	Személyek háztartásonként
Teljes család	...	1304	
Nem teljes család	...	428	
Összes család	2801	1732	1,6

V. Táborokban és központokban élő menekültek korábbi foglalkozás szerint
1957. október 26-án

Foglalkozás	Szám	Százalék
<i>Fizikai munkás</i>		
Segédmunkás	234	6,3
Szakmunkás	1126	30,2
Magasan képzett munkás	180	4,8
Mezőgazdasági munkás	74	2,0
Részösszeg	1614	43,3
<i>Szellemi foglalkozású</i>		
Iskolai és egyetemi oktató	49	1,3
Magasan képzett specialista egyetemi végzettséggel	107	2,9
Köztisztviselő	186	5,0
Újságíró, művész stb.	21	0,6
Szabadfoglalkozású	154	4,1
Részösszeg	517	13,9
Katona	30	0,8
Tanuló (közép- és felsőfok)	298	8,0
Egyéb	1269	34,0
Összes	3728	100,0

VI. Kivándorlás Jugoszláviából célország szerint 1957. október 13. és 26. között,
az összes kivándorlás október 26-ig

Célország	Október 13–26.	Összes október 26-án
<i>I. Európai országok</i>		
Ausztria	1	376
Belgium	–	2 177
Dánia	124	155
Finnország	–	1
Franciaország	–	2 181
Németország	60	1 084
Olaszország	–	170
Luxemburg	–	4
Hollandia	–	20
Norvégia	1	311
Svédország	–	1 023
Svájc	4	700
Egyesült Királyság	12	83
Részösszeg	202	8 285
<i>II. Nem európai országok</i>		
Argentína	–	9
Ausztrália	183	1 199
Brazília	74	389
Kanada	2	1 079
Chile	–	5
Kuba	–	6
Irak	–	1
Izrael	–	167
Új-Zéland	–	7
Dél-Afrika	–	4
Törökország	–	2
USA	265	1 388
Uruguay	–	1
Latin-Amerika – célállomás ismeretlen	–	248
Részösszeg	524	4 505
Összesen	726	12 790

Lakcím-tudakozódás Tracy úrnál, B.551-es szoba, 3170 mellék.

MAGYAR MENEKÜLTEK AUSZTRIÁBAN 1957. OKTÓBER 1. ÉS 31. KÖZÖTT

Kategória	Változás az időszak alatt	Összes október 31-én
<i>I. A menekült népesség mozgása</i>		
Érkezés Magyarországról	–	178 900 ^a
Érkezés más országokból	...	570 ⁺
Természetes növekedés (születések mínusz halálozások)	...	160 ⁺
Kivándorlás	+ 600	152 600
Hazatelepülés	+ 200	6 900 ^b
Ausztriában maradó	– 800	20 100
<i>II. Kivándorlások célország szerint</i>		
<i>Európai országok</i>		
Belgium	8	3 410 ⁺
Dánia	33	1 170
Franciaország	49	10 230 [*]
Németország	12	14 250 [*]
Izland	–	50
Írország	–	540
Olaszország	4	3 850
Luxemburg	–	225
Hollandia	5	3 555 [*]
Norvégia	–	1 155
Portugália	–	4
Spanyolország	–	17
Svédország	9	5 435
Svájc	3	11 960 [*]
Egyesült Királyság	6	20 580
Részösszeg	129	76 400
<i>II. Nem európai országok</i>		
Argentína	3	905
Ausztrália	206	8 830
Brazília	29	945
Kanada	1	24 515
Chile	2	260
Kolumbia	–	215
Costa Rica	10	13
Kuba	–	5
Ciprus	–	2
Dominikai Köztársaság	–	580
Ecuador	–	1
Izrael	2	1 880
Új-Zéland	3	960
Nicaragua	–	4
Paraguay	–	7
Rhodesia	–	30
Dél-Afrika	–	1 310
Törökország	–	505

USA	142	34 710
Uruguay	3	30
Venezuela	68	460
Részösszeg	469	76 200
Összesen	598	152 600

Megjegyzés: az összesítő összegekben a kerekítés következtében láthatóak eltérések.

^a beleértve a becsült 16 800 nem regisztrált érkezést; ⁺ ideiglenes adat.

^b beleértve a becsült 1300 nem regisztrált hazatérést, ^{*} meg nem erősített becslés.

Lakcím-tudakozódás Tracy úrnál, B.551-es szoba, 3170 mellék.

UNARMS: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the twelfth meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 29 October 1957, HCR/SVA/SR.12, restricted (1957. október 30.). UN-S-445-0197-4.